

Leto XXX.

Številka 3.

SLOVENSKI PRAVNIK.

Izdaja društvo „Pravnik“ v Ljubljani.

Odgovorni urednik:

DR. DANILO MAJARON.

V LJUBLJANI.

Natisnila „Narodna Tiskarna“.

1914.

VSEBINA.

1. <i>Dr. Fran Goršič</i> : Napake izročilnih pogodb	65
2. <i>Dr. E. P.</i> : Reformatio in peius v kazenskem postopanju po odločbah kasacijskega dvora	72
3. Iz pravosodne prakse. A. Civilno pravo.	
<i>a)</i> Odškodninsko poročstvo je pogodba, ki se mora tolmačiti v prvi vrsti po splošnih načelih o pogodbah	75
<i>b)</i> O zastaranju služnosti radi nerabe. Zaščitni predpis § 432 civ. pr. r. nalaga sodniku, stranki dati potrebna navodila za obavo pravnih činov, ne nalaga mu pa dolžnosti, iskati stvarno važnih okolščin in dokazov	82
<i>c)</i> Stroški predloga na predznambo zastavne pravice po zmislu dvornega dekreta z dne 24. oktobra 1806 št. 789 z. j. z. — vpisnina	84
<i>d)</i> V pravdi propali konkurzni masi je naložiti pravdne stroške po zmislu §§ 11., 29. in 160. konk. reda. — Očitna huda krivda sodišča po zmislu § 51., odst. 2. c. pr. r.	85
<i>e)</i> Hrvaškega sodišča kazenski nalog, čegar pravnomočnost je uradno potrjena, tvori izvršilni naslov proti tozemskemu zavezancu, ki mora v primeru nepravnomočnosti, da odvrne izvršbo, izposlovati razveljavljenje naloga pri inozemskem sodišču, nikakor pa ne pomaga rekurz proti izvršilni dovolitvi pri tozemskih sodiščih	86
<i>f)</i> Pri rešitvi vprašanja, ali je po domiku, oziroma po izvršilni prodaji nastale stroške smatrati za izvršilne stroške, določba § 285 izvrš. r. ne pride v poštev	87

(Nadaljevanje na 3. strani.)

Slovenski Pravniki.

Leto XXX.

V Ljubljani, 15. marca 1914.

Št. 3.

Napake izročilnih pogodb.

Spisal dr. Fran Goršič.

V prvi vrsti se hočemo pečati s pogodbami o izročitvah kmečkih posestev, s pogodbami torej, ki jih smemo oznameniti za poglavitni naslov gospodarskega in pravnega nasledništva v narodu. Izročilne pogodbe, to ime je naposled le splošno obveljalo, dočim so se bili poprej pač nerodno lovili za pravim oznamenilom, — se sestavljajo izključno v obliki beležniških spisov. Na to je gotovo vplivala okolščina, da se kmetje ženijo in posestva prevzemajo, oboje hkrati. V ospredje nam stopi dogovor o imovinski skupnosti zakoncev, oziroma zaročencev, dogovor, ki spada k ženitnim pogodbam v širšem zmislu. V krajih, kjer velja za zaročence imovinska skupnost, n. pr. na Štajerskem, vidimo redno, da listinopisec v eni sami listini združi izročilno, ženitno in dedinsko pogodbo; čisto naraven pojav. Saj kot prevzemnika izročene imovine nastopita ista dva prihodnja zakonca, ki za svoje vzajemno razmerje v zakonu skleneta imovinsko skupnost, ženitne pogodbe v ožjem zmislu, dedinsko pogodbo itd. Tuintam opažamo, da se celo ob teh razmerah zapiše izročilna pogodba, ločena od ostalih ženitnih pogodb, v samostojni listini, in zdi se nam, da takšna praksa pospešuje preglednost in uporabnost vseh dogovorov. A združenje izročilnega dogovora z ženitnimi pogodbami ni edini vzrok, da je pismo deležno oblike notarskega spisa (torej propis lit. a § 1 zakona od 25. julija 1871 št. 76 d. z.), ampak tudi tam, kjer je izročilna pogodba vsekakor sama zase, to je, kjer, kakor na Kranjskem, imovinska skupnost zakoncev pravnemu čustvu kmeta ne prija, nahajamo, da volijo zapis pred beležnikom kot dokazilo izročevanja. Pri tem vpliva določilo lit. d prej rečenega propisa in po vsej pravici. V podrobnostih sestavljena kakorkoli, je izročilna pogodba pač malokdaj odplaten pravni posel v svoji celoti, marveč le v enem delu, časih v večjem, časih v manjšem. Kakor oblika ni zadeta, ako se je izročilna pogodba zabeležila kot kupnoprodajna pogodba, dasi je res, da je ta-le oni zelo

sorodna, tako nista izročitev in prevzem gola podaritev, marveč sta navzlic navidezni odplatnosti le v obilni meri podaritev, toda podaritev, ki je spojena z neločljivim odplatnim momentom. Ni redek ta slučaj, da je izročnina do petkrat manjša, nego vrednost, ki jo pogodnika ponudita z veščaki dokazati v istočasnem predlogu, naj varstveno ali skrbstveno sodišče odobri ženitno in dedinsko pogodbo neveste. Da ne bi izročilna pogodba radi pomanjkljivosti v obliki kot neveljavna propadla, ta bojazen sili stranke k beležniškemu zapisu posla, ki je negotium mixtum cum donatione. Isti znak je privedel na Primorskem do nasprotne, prav tako — če ne bolj — pogrешne prakse, da beležniki izročilni dogovor kaj radi opremijo z odelom darilne (tudi »daritne«) pogodbe ali pa celo z zunanjščino darilne pogodbe za slučaj smrti. Nobena od teh oblik ne velja, ker je izročitev v dobršnem delu odplaten posel; darilna pogodba za slučaj smrti pa še zato ne, ker ne vsebuje izročitve, ampak oporoko. Nemško pravo je pač pogazilo slovanske prvotne pravne ustroje, ki v prometnih dobah niso in ne bi bili kos nalogi, čuvati nerazcepnost kmetij, in čuditi se nam je zgol, da izvzemši par bolj splošnih določb in nekaj dvorskega prava, koder le-to velja, ni v spisanih naših zakonih skoro da nobenega sledu o zaščitnem zakonodajstvu, kaj šele o pravnem svojstvu in uravnavanju izročilnih dogovorov in preživitnih pogodb. Da gola navadopravnost tem ustrojem ni v prosep, bo jasno.

Bore majhno napredovanje, da, celo nazadovanje se nam zares pojav pri proučevanju notarskih izročilnih pogodb, četudi je pravnishstvo današnjih dni ogromno napredovalo in se tudi spopolnilo. Od roda do roda podedovana, vije se tista slovita, v slabe obrazce vkovana stara forma izročilnega pisma, ki je gola vsakršne lastne kritike. Čestokrat ne utajiš dejstva, da so ti spisi bili za let 1870. bolje urejevani, nego so dandanašnji, čeprav sestavlja te-le že peti naslednik starega mojstra. Ni težak dokaz, da v sorazmerju z množičimi se pomanjkljivostmi in napakami izročilnih pogodb raste pravdarstvo, iščoče v hibah sopovod in samopovod za spore. So okrajna sodišča po deželi, pri katerih moreš za sigurno šteti, da več ko 30 odstotkov vseh pravn izcimljajo rodbinski prepiri, pod katerimi razumemo razdore v sorodništvu, v to pa vštevamo zeta in sinaho (»nevesto«, kakor Notranjec veli). Velik kontingent teh rodbinskih pravn tvorijo proslule tožbe za preživitek. Pravnik s

sodnikom vred premore proti temu pojavu le malo. Kar vzmore, vzmore zgolj posredno, ker ima s strankami posla jedva takrat, ko pravdarsko sovrašтво prikipi do vrha. Močno še manjka narodu tisto višje npravstveno naziranje, ki odgovarja pravičnemu čustvu za svoje in ki je razvito le pri visoko izobrazenih narodih. Kar nič se ti ne čudijo n. pr. ob nedopadljivem in nepotrebnem sporu uglednih sorodnikov, recimo, da je sin tvorničar, nasprotnik - sprednik pa lastni oče. Korenito in trajno zboljšanje neveselih razmer v narodu je daleko v bodočnosti. Poklicani činitelji za to trdo delo niso pravniki. Koren zla, pomanjkljivo rodbinsko čustvo, bosta jedva ozdravili boljša vzgoja in temeljitejša olik.

Akopram je jasno, da se precejšeni del rodbinskih sporov sproži in pogajanja zaradi ljudske trmoglavosti, potem tudi, denimo, radi športa, zakaj često pravica ni kar nič dvomljiva, a svēt je bob ob steno, pa je vendar gotovo, da podnetijo pravdarsko razpoloženje dostikrat hibe, nejasnosti, dvoumja izročilnih pisem. Ker je ob domačem razdoruh pravda bojno polje razdvojnih, opominja izročevalca ta ob tujih slučajih opažena izkušnja, da si on kolikor moč natanko — to se vidi vsak dan — izpogodi vsaktero, dasi smešno-malenkostno dajatev ali pravico. Brez vsakršnih ekstravagancij bodi zapis glede medsebojnega razmerja pogodnikov zares nujnoprecizno uravnan v vseh točkah, zlasti v določbah o preživitku. Izročitev kmečkega posestva je anticipirana zapuščinska razprava. Spori nastanejo pri tej, ako je oporoka nejasna, pri onej, ako je izročilno pismo krivo. Kmet ima pravico do tega, da je »pismo«, ta njegova *lex specialis*, s pozornostjo redigirano, in, če je normalen človek, kar hitro pripozna, kar vidi »tako« zapisano. S tem je pravda že preprečena. Sledi: Čim bolj vesten je pogodbopisec, tem manj bo puščenega razmaha za pravljanje.

Beležnik kot sestavljač izročilnih pogodb je torej po vsej priliki tisti izmed pravnikov, ki ob krstu pravnega posla poskrbi za ljudstvo na dobro ali slabo stran. Sicer i on nevpliven na slabosti kmečkega življenja, je poklican, posredno sodelovati za skrčenje ogromnega števila rodbinskih sporov, vršil pa bo nalogo s tem, da bo temeljit in natančen pri sestavah izročilnih pogodb.

Evo nekoliko migljajev.

II.

Ne da bi se spuščali upoštevati čestokrat slišne glasove o manj slavnem tekmovanju beležnikov med seboj, trdimo, da bi bilo dobri stvari v prid, ako bi vladalo pri beležnikih nekakšno ozemsko načelo v tem zmislu, da redno in izvzemši zelo nujne okoliščine sestavljaj strankam izročilne pogodbe zgolj notar domačega okoliša. Le on najbolj ve za drugod nenavadne subtilne posebnosti stanovnikov okraja; le on ima brzo, blizko in neposredno dostop do zemljiške knjige in do mnogokrat baš ob izročitvi imetja važnih sodnih spisov, le on more v razmerno krajšem času razbistriti vse, s čimer se sploh da informirati o razmerah pogodnikov in njihovih povedbah. Le on pozna stranke, ima pri rokah zaupnike. Da ni gladka stvar, sumijo kaj radi že zbog tega, da gresta izročnik in prevzemnik pogodbo delat drugam. Vsekako okoliščina, ki opozori tujega beležnika, biti prav posebno previdnim. Največ napak in izpustkov imajo izročilne pogodbe, katere so delali beležniki drugih sodnih okolišev ali celo drugih kronovin, kar je pisec tega članka dognal v izvanredni meri o izročilnih pogodbah kranjskih kmetov, ki so bile spisane na Štajerskem. Sosedu - beležniku se namreč ne dá, da bi prosil pojasnil pristojnega tovariša, zato se, površen, zadovolji s tistimi podatki, katere razbere iz hišne pisemske zbirke, ki jo je izročevalec saboj prinesel. Se zgodi potem, da pogodba po večini zemljiškoknjižno sploh ni provedljiva; gotovo pa je to ali ono izpuščeno. Hkrati se pa, in to pride zelo v poštev, preko mej sodnih okrajev in kronovin utihotapljaajo tukajšnjim prebivalcem tuji pravni instituti ondotnih državljanov in obratno, kakor slediš n. pr. na kranjski meji za Savo in od Save proti severu, da so pogoste izjeme kmečke domačije z imovinsko skupnostjo zakoncev, gospodarska oblika, ki kranjskemu kmetu nikakor ni ljuba.

Brezhibno se dado izročilne pogodbe le redkokdaj sestaviti kar takoj. V mislih imamo tisto nič manj nedopustno kakor nedopustljivo poslovanje, ob katerem se pogodbopisec žuri s sestavami s tako neverjetno brzino, da so v enem dnevu izgotovljene izročilne pogodbe, pa ženitne in dedinske, gotovo še tudi katere druge, a vsakih po več. Rekord je čaih presenetljiv. Naj velja to ob spretnosti dotičnika za vse druge posle, za izročilne pogodbe ne more, niti ne sme veljati, ako ne gre za kar enostavne zapise. Dobro izvršiti zapu-

ščinskih razprav s popisom srednje velikega kmečkega imetja vred ne zmore najboljši sodnik v enem dnevu več ko dvoje. Menda je to merilo pravilno i za sestave izročilnih pogodb po beležnikih. A celo o ženitovanjskem času, ko se beležnikom največ dela navali, se baje malokdaj prigodi, da bi stranke bodisi radi pomanjkanja časa, bodisi iz še tehtnejših nagibov odslovili, določivši jim dan in uro, kdaj se bo posel dognal, marveč spišejo pogodbo kar pri tej priči in po vsej priliki na rovaš temeljitosti, celo brez izjemanja iz zemljiške knjige. Vsakdanja opazba je, da se pogodniki že ob sestavljanju pogodbe prepirajo za žive in mrtve. Okoliščina, ki da vedeti in videti, da bode pravda ob prvem najmanjšem povodu. Previdnost zahteva, da pogodbeni zapis odklonimo dotlej, da se došli izravnajo sami in da se vrnejo složni. Sila in prigovarjanje pripuščata zmirom dvom, kako je izgledala istinita pogodbeno volja, ni-li ista posvedočena krivo, v čem, v kateri točki, do kam. Po tem vpraša pravdno sodišče, in skoro neverjetno je, da tolikokrat pribije navzkrižje v tem ožiru.

III.

Ako krenemo k tistim napakam, ki brez znatne primesi pravega zamotanja zadenejo najbolj površnost listinopiscev, govorili odemo v okvirju tega članka kajpada le o poglavitnih in pogostih hibah. Gre za krivo mnenje, da je pisec izčrpno posvedočil pogodbeno voljo o predmetu izročitve, zapisavši, da »izročevalec izroči, prevzemnik pa prevzame vso premoženje in nepremično imovino, kjerkoli ležečo, ki jo je izročevalec posedoval in užival ali posedovati in uživati pravico imel, v popolno last z dovoljenjem uknjižbe lastninske pravice v korist prevzemnika, zlasti zemljišče vl. št. . . .«. Čeprav besedilo na videz jasno veli, da je prevzemnik v last prevzel vse, kar je izročevalec imel, pride vendar do razporov, ki se ne dado obaviti kar na podlagi lastninskega razbora. Zavé se izročevalec, da v tekstu ni naveden vložek njegovega zemljišča v bližnji davčni občini, morda že k drugemu sodnemu okolišu spadajoči. Ali: zapazi, da v pogodbi ni izjave o zemljišču, kupljenem o knjižnega, morda celo od neknjižnega prednika, prepisanem še na tuje ime. Izročevalec se spre, da navzlic besedilu pisma izročevanje ni šlo za to zemljišče, ali, da si je to zemljo izrečno v last pridržal, ali, da si jo je pridržal na tihem. Skratka, odkloni prevzemniku izdati za

zemljiškknjižni prepis prikladno naknadno izjavo, in prevzemnik je spričo te, njegovemu nazoru nasprotujoče trditve prisiljen, tožiti izročevalca za lastnino. Pravdni sodnik ne more tožbi ugoditi kar na podlagi slovniškega razbora. Oprši sodbo na besedilo pogodbe oprl bi izrek na listino, pač javno, a prerekano, ker ji toženec očita, da ne posvedočuje pravilno, marveč da potvarja pogodbeno voljo s tem, ker ni sprejet dogovor o lastninskem pridržku izročevalčevem. Listina potem ni več dokazilo, ampak predmet spora, in nekateri menijo, da v tem zmislu pristoji tožencu tudi pravica do vmesnega predloga na ugotovitev. Spor se ima rešiti po pravilni in pravi pogodbeni volji (§§ 865, 869, 914, 915 obč. drž. zak.). Velja, to pravdino jedro izluščiti. Dokazovalno postopanje se bo gibalo med slabotnimi, pa protislovnimi dokazilnimi znaki in med navzkrižnimi izpovedbami malo zanesljivih, po sorodstvu in simpatijah zanimanih svedokov; naposled se pridodene neizogibno zaslišanje strank, pri katerem spornika ne kreneta niti za las od svojih tožilnih trditev. Dokazilni predmet pa se skuplja v tem, kaj sta spornika dogovarjala, ali tudi samo govorila pred pogodbo, pri pogodbi, po pogodbi. Časih je vsakršno dokazovanje brezplodno, ker pogodnika sploh nič nista govorila, nego, da pojdeta v pisarno pismo delat, v pisarni pa, da naj bo pismo po postavi. Najložje se prevzemnik brani, kadar nasprotnik le tihi pridržek ugovarja, ker pride onemu ob nepojasnjenem stvarnem položaju v prilog dejanstvo, da »se je netočne izjave poslužil izročevalec sam« (čeprav je katerikrat dotičnik baš listinopisec). Ako se dokaz strne tako, da si je izročevalec pred zapisanjem izpogajal pridržek, se prikaže kot več, manj, toda zmerom preslabo dokazano važno dejanstvo, ki spravi spor v nesigurni stadij materialnopravno ne lahke razrešljivosti. Ima-li obrazce prav, čeprav ga tožitelja nista poznala niti umela, je-li bilo prevzemniku znano ali neznano, da ima izročevalec daleč od bivališča zemljo, ki k domačiji ne spada in tako naprej; skratka, dvom se ne da razpršiti, ali sta se in kako sta se strnili volji pogodnikov v pomembnem času zapisa in podpisa. Prej in slej dvom, zraven pa še bojazen, da je istina uvaževalnega dejanstva mogoče baš v pravdi neresnično lice zadobila. Edini so si potem vsi udeleženci takšnega negotovega pravnega posla le v enem mnenju, v tem, da zadene krivda pisca listine, ker je v nemar pustil dolžnost, pripraviti se za sestavo v zemljiški knjigi in v katastru, dolžnost tem večjo, čim bolj nevešč

in po inteligenci slabše so stranke. Z vestnim samosledstvom pride sestavljavec vsem zaprekam v okom niti mu ne uide, temeljito označiti predmet pridrzkov, lastninskih, užitnih, preživitnih. V last pridržano zemljišče se ima odpisati brez odloga, in treba je za to svrho izslediti parcelne označbe. Niti za užitne in preživitne pridržke ne velja, da bi se navedla kar domača imena kosov. Baš v tem-le so zapisi »radi pomanjkanja časa« pomanjkljivi, češ, pisec ni utegnil po mapi določiti parcelnih oznamenil. Bil bi najbrž že sam zalotil nesporazum pogodnikov, ki si navzkrižja še svesta nista bila. Na primer. Izročevalec reklamira sebi veliko njivo, v mapi kompleks vkupe ležečih parcel; prevzemnik pa se upre, pritrjujoč sicer za njivo, ne pa za »mejo«, »omejek«, »senožet«, »vinograd« v istem kompleksu. Pisec ne bode v zadregi, kaj mu bo storiti, če si predoči, da mu pravda ne bo v čast, ako stvar potlači. Ne da se prerekati, da je le eden del takih sporov z resnimi nagibi podprt, dočim so ostali spori iz trte zviti, ničevni, jedva pričakani, na račun pogodbine vrzeli sproženi. Toda, ne da se preprečiti, da ne bi prišlo do razmotrivanja, ni-li sestavljalcu ob robu obrazca izsmuknila pravilna pogodbeno volja, različna od tiste, ki se bere. Te neprilike prepreči pisec zlahka, ako z resnim trudom pogodbo uzorno uredi. Izrečno moramo grajati malomarnost, ako pisec zemljišč niti z oznamenili vložkov ne navede. Slišati ni verjetno, konštatirati pa je treba, da se pogosto le najde ta hiba.

V tej zvezi bi kazalo razpravljati o preživitku. Toda o njem bomo govorili pozneje posebej. Tukaj gre omeniti, da velja, ogibati se splošnih, nedoločnih, nejasnih izražanj: »užitek polovice zemljišča«, »užitek izročenege imetja«, »fretjina vseh pridelkov«, »kakor bode hiša zmogla«, »stanu primerno«, in sličnih. Dalje opozorimo na narodnogospodarsko važen moment, da naj pisec z vsem vplivom ščiti neizkušenega prevzemnika, kadar ni kos izvrševalčevi zavratnosti in njegovim pretiranim zahtevkom. Preveliki preživitki so na dnevnem redu.

(Pride še.)

Reformatio in peius v kazenskem postopanju po odločbah kasacijskega dvora.¹⁾

V kazenskem postopanju dogajajo se često slučajji, da se razsodba razveljavi, da pride pozneje do vnovične razprave o istem dejanju ter da se obtoženec krivim spozna kaznivega dejanja iste vrste (večinoma tudi po ravno isti kvalifikaciji) kakor prvotno.

Tu nastane vsikdar vprašanje, če se sme izreči drugič glede kazni strožja sodba, kakor takrat, ko se je v isti zadevi prvič sodilo. Pravni čut pač vелеva, da se obtožencu pri vnovični obsodbi ne naloži hujša kazen, kakor je to storila prva sodba in zlasti takrat, če se dejanski stan med tem ni prav nič izpremenil.

Naš kazenski postopnik ter razsodbe kasacijskega dvora vobče (glej zlasti razsodbo št. 3697 ur. zb.) se drže načela, da je reformatio in peius prepovedana vselej, kadar pride do razveljavljenja kake sodbe ter pozneje do vnovične razprave v isti stvari vsled pravnega sredstva, ki se ga je poslužil obdolženec v svoj prid.

Kakor znano, prepoveduje kazenski postopnik tako reformatio in peius izrecno, držeč se ravno navedenega načela v §§ 290 odst. II., 293 odst. III. (346 odst. I.), 295 odst. II., 359 odst. IV., 477 odst. II. (odločba št. 2371 ur. zb.), dočim se § 362 k. pr. r. sklicuje na določbo § 359 k. pr. r. (Ponovitev kazenskega postopanja po § 362 k. pr. r. dovoljuje se tudi le v prid onemu, ki je bil krivim spoznan radi pregreška ali hudodelstva.) Posredno prepoveduje zakon reformatio in peius tudi v slučajjih §§ 427 odst. III. in 478 odst. III. k. pr. r. s tem, da določa kot nekako kazen zopetnega izostanja obdolženčevega, da postane prva sodba pravokrepna. S tem je že rečeno, da se tudi pri novi razpravi ne more obtožencu naložiti hujša kazen, kakor mu je bila naložena po kontumačni sodbi. V tem zmislu je vselej razsojal tudi kasacijski dvor (glej razsodbe št. 1163, 2049 in 3766 ur. zb.).

¹⁾ Več o tem predmetu v teoretičnem oziru se čita zlasti v znanstvenih delih: Lohsing, *das Verbot der Reformatio in peius* 1907, ter *Österreichisches Strafprozessrecht in systematischer Darstellung* 1912; Amschl, *Anwendung des Strafverfahrens II*, 1910 stran 75 in nasl.)

Sklicujoč se na določbe §§ 293 odst. III. in 447 k. pr. r. in držeč se že navedenega načela, razsodil je kasacijski dvor s plenarno odločbo z dne 22. septembra 1887 št. 7691 (št. 1094 ur. zb.), da reformatio in peius ni dovoljena v slučaju § 470 odst. III. k. pr. r. Podobno trdi razsodba št. 2321 ur. zb. tudi za slučaj § 475 odst. I. k. pr. r. Zanimalo bode, da prepoveduje § 350 odst. III. novega vojaškega kazenskega postopnika (zak. od 5. julija 1912 št. 130 drž. zak.) izrecno vsako reformatio in peius za slučaje, kateri so slični onim v §§ 475 odst. I. in III. ter 477 odst. II. k. pr. r. navedenim.

Pogosti so slučaji v vzklicnem postopanju glede prestopkov, kjer se v zmislu § 475 odst. II. k. pr. r. po predlogu državnega pravdnika razveljavi prva sodba, da se pa obtoženec krivim spozna pozneje le radi—večinoma istega—prestopka, kakor po vzklicani sodbi. Kasacijski dvor razsoja vobče glede teh slučajev (§ 475 odst. II. k. pr. r.), da je tukaj reformatio in peius dovoljena in sicer ne glede na okolnost, če je vzklicni sodni dvor razveljavil prvo sodbo povodom vzklica obtoženčevega ali obtožiteljevega. Poleg razsodb kasacijskega dvora zb. št. 1008, 1187, 2503, 2321 ur. zb. navajam tukaj še posebno razsodbo od 14. marca 1913 Kr IV 515/12 (št. 435: »Österr. Zeitschrift für Strafrecht« l. 1913), katero pa Löffler, opozarjaje na nasprotno stališče razsodbe od 14. oktobra 1907 št. 7796 — št. 3397 ur. zb. — ostro kritizira. Za poslednji nazor tudi ne govori okolnost, da more obtoženec preprečiti sklep po § 475 odst. II. k. pr. r. s pravočasno umaknitvijo vzklica, ki ga je uveljavil on sam. Sicer je pa tudi še tedaj državnemu pravdniku v slučajih, kadar se znači kaznivo dejanje (smatrano prvotno kot prestopok), kakor hudodelstvo, možno staviti predlog po § 356 odst. 3 k. pr. r.

V mandatnem postopanju (§§ 460 do 462 k. pr. r.) pride ali prav rečeno mora priti do razprave in sodbe le po ugovoru obdolženca; kasacijski dvor pravi v odločbi št. 2049 ur. zb., da je tukaj v primeru z razveljavljenim kazenskim nalogom reformatio in peius dovoljena.

Popolnoma novo in sicer mnogo milejše načelo zastopa razsodba kasacijskega dvora z dne 16. septembra 1913 Kr IV 303/13. Dejanski stan ter razlogi te odločbe so ti-le:

Z razsodbo okrajnega sodišča z dne 3. maja 1911 bil je A krivim poznan prestopka po § 411 k. z. in obsojen na pet dni zapora,

premenjenega po § 261 k. z. v globo 10 K. A je bil namreč lahko telesno poškodoval B s tem, da je nalašč vanj vrgel kozarec. Poškodba na desnem licu je po zdravniškem spričevalu motila poškodovanega v zdravju ter poklicu kakih 4 dni. Ta razsodba je postala pravokrepna. Nekaj dni pozneje je pa B državnemu pravdništvu ovadil, da ga je A težko poškodoval, češ, da se mu je bil o priliki opisanega napada pretrgal tudi bobnič v desnem ušesu. Ker sta sodna zdravnika navedeno poškodbo označila kakor na sebi težko, je na predlog državnega pravdnništva sklenilo deželno sodišče obnovo kazenskega postopanja (§ 356 št. 3 k. pr. r.) Državno pravdnništvo je nato obtožilo A hudodelstva težke telesne poškodbe po § 152 k. z. Vršila se je glavna razprava pri deželnem sodišču, ki pa je bila preložena, ker je sodni dvor sklenil (§ 126 odst. II. k. pr. r.), da se povpraša glede kakovosti poškodbe fakulteta. Ta je pa izrekla mnenje, da so okvare, ki jih je zadobil B v celoti vendarle lahke. (Pretrganje bobniča nima za okvarjenca vobče, če se ne pojavijo komplikacije, posebno hudih posledic ter se večinoma označuje po sodnih zdravnikih za lahko telesno poškodbo.)

Državno pravdnništvo, čigar izjava se opira na § 227 odt. III. k. pr. r., je na to obtožbo radi hudodelstva umaknilo ter predlagalo vrnitev spisov okrajnemu sodišču v svrhu vnovične sodbe radi prestopka po § 411 k. z. Okrajno sodišče je po vnovični razpravi A zopet obsodilo radi prestopka po § 411 k. z., a mu sedaj naložilo 14dnevno zaporno kazen, ki se je po § 261 k. z. premenila v globo 70 K. Obtoženec A je vložil vzklic glede krivde in kazni. V izvodu vzklica je bistveno poudarjal, da pri odmeri kazni reformatio in peius ni bila dopustna. Vzklicno sodišče se pa temu mnenju ni pridružilo, dasi je kazen na polovico znižalo.

Kasacijski dvor je mnenja, da sta obe sodišči kršili zakon, ker sta prisodili A strožjo kazen, nego mu je bila naložena takrat, ko je okrajno sodišče sodilo prvič v tej zadevi. Kasacijski dvor navaja te-le razloge:

Določba § 359 št. 4 k. pr. r., na katero opira vzklicno sodišče svoj izrek, razpravlja le slučaje, kjer se je obnova kazenskega postopanja dovolila v prid obtožencu. Kazenski postopnik pa nima nikjer določbe o tem, ali je dovoljeno prisoditi strožjo kazen takrat, kadar je bila dovoljena ponovitev kazenskega postopanja zoper obtoženca na predlog državnega pravdnika ter se pri končni razpravi

dejanje, stavljeno pod obtožbo, označuje prav tako, kakor se je označilo glasom prvotne razzodbe. Čeprav se je zoper obtoženca naperila ponovitev kazenskega postopanja, se vendar kazenski postopnik ne sme tolmačiti v obtoženčevo škodo, kadar se končno izkaže, da so ničevi oni razlogi, s katerimi je bil svoječasno sklep o ponovitvi utemeljen. Če se pri ponovnem postopanju ustanovi isti dejanski stan, kakor ga je bila že svoječasna (pozneje vsled ponovitve kazenskega postopanja razveljavljena) razzodba ugotovila, se torej obtoženec sedaj ne sme obsoditi v strožjo kazen, kakor jo je bila izrekla ona sodba.

Po mojem mnenju se v tej razzodbi pred vsem krivo tolmači jasna določba § 359 št. 4 k. pr. r., ki s tem, da slučajev, sličnih gorajšnjemu, sploh ne jemlje v misel, dovoljuje reformatio in peius za vse slučaje, v katerih se je dovolila ponovitev kazenskega postopanja zoper obtoženca. Kasacijski dvor zastopa stališče, da se v gore opisanem slučaju dejanski stan ni končno prav nič premenil. Pravzaprav bi pa ravno tudi premenitev dejanskega položaja popolnoma opravičevala, da bi se obtoženec drugič strožje kaznoval. Res se je namreč po zvedencih končno izreklo, da je bil B le lahko poškodovan. Pa prvotno — o priliki prve razzodbe — ni bilo sodišču še znano, da se je vsled krivde obtoženega poškodovanemu tudi pretrgal bobnič v desnem ušesu. V praksi so podobni slučaji precej pogosti; čeprav se mora pri končni sodbi kaznivo dejanje kvalificirati prav tako, kakor pri oni, ki se je bila razveljavila vsled sklepa o ponovitvi, se je dejanski stan vendar po okolnostih, prišlih na dan šele po pravokrepnosti prve sodbe, — rekel bi, tako poostril v nepriliko obtoženca, da se mu opravičeno naloži z vnovično sodbo strožja kazen.

Dr. E. P.

Iz pravosodne prakse.

A. Civilno pravo.

- a) **Odškodninsko poroštvo je pogodba, ki se mora tolmačiti v prvi vrsti po splošnih načelih o pogodbah.**

Glavni dolžnik je A; upnik je B; plačnika in poroka sta C in D; odškodninski porok poroka C je E.

Stvarni položaj je nastopen: Upnik B je A-u na dvojice zadolžnic leta 1906. posodil najprej 550K, potem še 150 K. K obema posojiloma sta C in D pristopila kot poroka in plačnika. Po B-u iztoženi A ni v poravnem roku plačal nič, izvršba je ostala brez uspeha, pri čemur je bilo stroškov 13 K 60 h in 1 K 62 h, in nesporno je, da nima A prav nobenega premožanja. B je bil potem tožil poroka C in D, ž njima vred pa tudi A-ovo ženo E. Toda v nerazdelno plačilo obeh posojil sta bila obsojena le poroka C in D s sodbo, ki je dosodila glavnico 678 K 61 h s 6% obrestmi od 1. januarja 1912 in s 6% zamudnimi obrestni od polletno naprej plačljivih obrestnih obrokov, počenši od 1. januarja 1912 po meri časa in zapadlosti, pravnih stroške glavnega dolžnika A v znesku 27 K 30 h, izvršilne stroške 13 K 60 h in 1 K 62 h in naposled lastne pravnih stroške 43 K 35 h. A-ova žena E pa je bila temeljem pripoznave obsojena le v nerazdelno plačilo zneska iz druge zadolžnice po 150 K s pripadki, dočim je bil tožilni zahtev v ostanku zavržen. E je tole terjatev B-u tudi popolnoma poplačala. Še preden je prišlo do tega, je B vložil proti poroku C izvršilni predlog s stroški 22 K 65 h, ter je izposloval za terjatev 678 K z vsemi pripadki izvršilno zastavno pravico na C-ova zemljišča.

Kot tožnik vložil sedaj C proti A-ovi ženi E tožbo, ki je predmet te odločbe. Zahteva plačilo 674 K 08 h s stroški. Da bi se rešil nadaljnjih izvršb, trdi, da je bil prisiljen B-u ponuditi nov aranžma, ki ga je dosegel s tem, da je B-u poplačal v gotovini stroške 27 K 30 h, 13 K 60 h, 1 K 62 h, 43 K 35 h in 22 K 65 h, skupaj 108 K 52 h, ostanek glavnice prvega posojila 528 K 61 h, obresti 35 K 24 h in zamudne obresti 1 K 71 h, torej skupaj 565 K 56 h, pa je utrdil v novo lastno zadolžnico tako, da mu je B z zadolžnico od 10. februarja 1913 (tožbo je C vložil 19. aprila 1913) »posodil« posojilo 550 K s pr., hkrati pa A-a popolnoma oprostil plačilne zaveze. Toženka E je od glavnega dolžnika A-a dobila vse prvo posojilo 550 K, ne pa samo — kakor ona trdi — le drugo posojilo 150 K; saj je A prvi dolg kontrahirala le v to svrhu, da E sezida hišo na svojem zemljišču in E je torej za toženi znesek obogatena (tožnik C se pri tem sklicuje na določbo § 878 o. d. z.). Drugi razlog, da mora toženka plačati, je pa ta, ker je proti tožniku prevzela odškodninsko poročstvo za obe posojili v znesku 700 K, kajti tožnik C je od upnika B prinesel drugo posojilo 150 K na dom toženke, pa ga jej izročil le proti izjavi, da ona jamči njemu za obe posojili soproga.

Toženka E je predlagala zavrnitev tožbenega zahtevka na stroške tožnika C, ugovarjajoč, v prvo, da je A njej izročil le drugo posojilo 150 K, prvo pa je sam pozapравil, v drugo, da je ona, toženka, prevzela dobrostojstvo za C-a le za drugo posojilo 150 K, ki ga je tudi pošteno prejela in plačala, in v tretje, da tožnik škode glede glavnice in obresti sploh še ni zatrpel, ker B-u še ni plačal, ako pa je plačal pravnne in izvršilne stroške v gotovini, tedaj se odškodninsko poroštvo ne sme razširiti ne na obrestne obresti, niti na pravnne in izvršilne stroške.

Pri drugi sporni razpravi, pri kateri so se dokazi provedli, je tožnik C predložil izknjižbeno pobotnico B-a, slovom katere je C B-a brž po prvi razpravi poplačal tudi za glavnico z obrestmi vred.

Prvo sodišče je izreklo sodbo:

»I. Zavrne se tožbeni zahtevek, ki se glasi, da ima toženka plačati tožniku znesek 674 K 08 h s pr. in pravnne stroške, in sicer bodi:

a) zavrnitev glede osnovne terjatve 528 K 61 h in 6% obresti od 1. januarja 1912 do 10. februarja 1913 v znesku 35 K 24 h, skupaj 563 K 85 h s pr. začasna;

b) zavrnitev glede zneska 110 K 23 h s pr., v katerem so zapadle obrestne obresti v znesku 1 K 71 h, potem pravnne in izvršilne stroški 27 K 30 h, 13 K 60 h, 1 K 62 h, 43 K 35 h in 22 K 65 h, slednjič pa tudi glede pravnih stroškov tega spora dokončna,

II. Tožnik je dolžan, da plača toženki na 25 K 40 h določene pravnne stroške.«

Razlogi.

Tožbeni zahtevek je oprt v prvi vrsti na odškodninsko poroštvo ali poporoštvo, pri čemer oznamuje izraz »poporoštvo« nepravilni pomen, ker govorimo o pravem poporoštvu tistikrat, kadar se kdo glavnemu upniku — tukaj tega ni — z dobrostojstvom za poroka podveže. Odškodninsko poroštvo pa je tistikrat (§ 1348 o. d. z.), ako se je kdo podvezal poroku za slučaj, da bi imel porok s poroštvom priti do škode, torej za izpolnitev glavnemu dolžniku naprtene regresne dolžnosti (iidejussor indemnitas). Rešiti je najprej to, ali se je toženka E tožniku C kot poroku in plačniku A-ovega prvega posojila po 550 K podvezala za odškodninsko porokinjo. Pri presoji

dokazil pride najprej znak, ki govori za tožnikovo trditve, ta, da je toženka iz tega posojila za stavbo hiše porabila nekaj denarja, okoli 80 K za ostrešni les, 9 K 60 h za konjiče in 6 K 40 h za enega delavca in da je A le ostanek pozapravil; da C drugega posojila 150 K ni hotel izročiti A-u, ampak le toženki, ker je ona prepisana lastnica zemljišča. Zelo verjetno je zategadelj že ob samih teh okoliščinah, da je tožnik toženki stavil pogoj, da se njemu podveže za prvo posojilo, in če pa drugega ne izplača. Če potem žena in otroci tožnikovi in tožnik sam kot stranka za dokaz izpovedujejo, da je toženka izrekla »ne bojte se, saj imam posestvo in s čim plačati, saj vi niste s tem oškojeni«, in da je tožnik domačim velel »sedaj čujte, kaj je rekla«, ter da je potem šele odštel 150 K, je s tem dognano, da je toženka s tožnikom zares pri tej priliki sklenila odškodninskoporoško pogodbo, in je upoštevno tudi še dejstvo, da je toženka v pravdi najprej trdila, da se o prvem posojilu tistikrat niti govorilo ni, pri dokazilnem zaslišanju pa, da se je morala popraviti v toliko, da ji je tožnik res rekel, da se boji, a ona da je odvrnila »se bo že plačalo, saj on obresti odrajtuje.« Sodišče je o resničnosti tožnikove trditve prepričanost vdobilo kar brez prisežnega zasliševanja. Pravno pa je s tem pribito, da se je toženka napram tožniku kot poroku (soprogovemu) obvezala za škodo, ki mu bo nastala iz poroštva (§ 1348 obč. drž. zak.). Seveda pa je vprašanje, v kolikšnem obsegu je toženka to dolžnost prevzela. Zakaj tožnik zahteva povračila glavnice 528 K 61 h, obresti 35 K 24 h, obrestnih obresti 1 K 71 h in vseh prejšnjih stroškov 108 K 52 h. Občni državljanski zakon stoji na tem, da se morajo izjave porokov strogo tolmačiti, in zlasti se ne sme poroštvo širše razlagati, nego se je porok izrecno izjavil (§ 1353 o. d. z.). Le tedaj, ako je jamstvo izrecito prevzel, jamči porok za zamude glavnega dolžnika, za proti temu nastale pravdne in izvršilne stroške, za zamudne obresti, za zamudo poroka, za pravdne in izvršilne stroške njegove. Take toženkine obveze ni, se tudi ni mogla zgoditi; zakaj toženka leta 1906. vendar ni vedela, kake tožbe se bodo leta 1912, 1913 pojavile. Toženka jamči tudi le za škodo, in v tem oziru velja i po splošnih odškodninskih propisih i po določbi § 1362 o. d. z., da sme porok od odškodninskega poroka le tistikrat zahtevati odškodnine, ako si škode ni provzročil po lastni krivdi. Sledi, da je toženka odgovorna le za glavnico in obresti, nikakor pa ne za zamudne obresti ter za pravdne in izvršilne stroške v vkupnem znesku

110 K 23 h. Zato se je tožbeni zahtevek v oddelku I. b) dokončno zavrnil. Čeprav pa je hkrati ustanovljeno, da je toženka tožniku odgovorna za glavnico in obresti, ker je zgolj ta znesek ali pa samo en del njegov tista škoda, ki je tožniku po poročstvu nastala, vendar pa tožbeni zahtevek niti v tem oddelku še ni gotov, marveč tožba je prezgodaj vložena. Pustimo pri tem v nemar, ni - li škoda šele potem dokazana, ako je bila tudi še sodna pomoč regresa C-a proti A-u zaman, denimo, da zadostuje trditev, ki se je kot nesporna za beležila, da A nima sploh nikakega premoženja, vendar pa stoji kot dognano, da ob izvršilnem predlogu B-a proti tožniku C-u kot obsojenemu poroku škoda še ni bila ekzistentna, in dalje to, da škoda še ni bila nastopila z dnem 10. februarja 1913, ko je tožnik C napram upniku B-u izjavil, »da prevzame dolg na svoje ime«. Kajti po izpovedbi tajnika B-ovega je dokazano, da je tožnik pri upniku glavnico in obresti poplačal stoprav dne 18. maja 1913, ko je B-u izročil na svoje ime potegnjeno zadolžnico. Če potem toženka tožbi, dne 19. aprila 1913 vloženi, očita prezgodnjost, se mora tej trditvi kar pritegniti, ker v tej pravdi ni upošteven po vloženi tožbi spremenjeni ali dopolnjeni stvarni položaj (proti § 406 civ. pr. r.). Odtod izrek pod I. a) sodbenega reka, da se zahtevek začasno odbije. Dotakniti se je le še trditve, da je toženka za iznos 550 K obogatena. V dokazilnem oziru se mora ta trditev za nedokazano proglašiti, ker kvečjemu to stoji, da je toženka — največ 96 K od tega posojila porabila za hišo. A tudi če bi se bil dokaz popolnoma posrečil, pa pravne podlage za naslov obogatitve tožnik nikakor nima. Le mimogrede, da je klic po § 878 obč. drž. zak. popolnoma pogrešen, ker govori ta paragraf zgolj o objektivni nemožnosti dajatev. Pravno razmerje je nastopno. Spričo dejstva, da je A glavni dolžnik B-ov, kateremu sta poroka C in D, bo imela toženka E kot C-ova odškodninska porokinja plačati C-u le tisto škodo, ki jo bo C naposled zatrpel, to pa stoprav po regresu proti A-u in po razdelitvi z D-om. E z A-om torej nima ne najmanjšega posla, s C-om pa zgolj na temelju odškodninskega poročstva. C ne more imeti pravno možnega obogatitvenega naslova proti E, izvzemši slučaj, da bi bil A ugotovil takšen naslov proti nji in da bi bilo pravno mogoče, da A C-u odstopi svoje ugotovljene pravice. To pa je izključeno že zategadelj, ker E od A-a za obogatitev sploh tožena ni bila. Izrek o stroških je po § 41 c. p. r.

Prizivno sodišče je deloma ugodivši prizivu tožnika prvo sodbo v izreku pod I. a) spremenilo tako, da naj toženka E plača tožniku C delni znesek 281 K 92 h s 6% obrestmi od 10. februarja 1913, ostali delni znesek 281 K 93 h z enakimi obrestmi pa je začasno zavrnilo. V ostalem, — točki I. b) in II. reka —, je bila sodba potrjena. Toženka je bila obsojena, plačati prizivniku tretji del na 117 K 59 h odmerjenih stroškov prizivnega postopanja.

Razlogi.

Glede stvarnega položaja se sklicuje prizivno sodišče na ugotovitve prvega sodnika, pridava pa ugotovitev, da je tožnik na drugi ustni sporni razpravi trdil, da je med prvo in drugo razpravo dne 8. maja 1913 poplačal B-u glavnico z obrestmi zadevne terjatve in da toženka te trditve ni zanikala, dalje, da je prvi sodnik to trditve smatral za nepomembno, ker se je dejanstvo izvršilo prepozno. Prizivno sodišče pa upošteva to dejanstvo in je ima za resnično (§ 267 civ. pr. r.), ker je ta utemeljitev pravnopomotna (§ 406 civ. pr. r.) in ker toženka dejanstva ni zanikala. Če pa je tožnik to storil, potem ima pravico zahtevati od toženke kot odškodninske porokinje povračilo dotičnega zneska, za katerega je bil on po svojem poroštvu oškodene (§ 1348 obč. drž. zak.). Vknjižba zastavne pravice na tožnikovih zemljiščih ni še škoda, tem manj, saj tožnik ni niti trdil, niti dokazal, da bi bil prišel upnik B pri eventualni dražbi do pokritja. Ker pa je po izvršilnih spisih dognano, da A ne poseduje nobenega imetja, in ker s tem stoji, da morata C in D terjatev nerazdelno poplačati, pri čemer ima C regresno pravico do polovice napram D-u in obratno (§§ 1355, 896, 1359 obč. drž. zak.), je pač gotovo, da ima tožnik C kot plačnik cele terjatve po zmislu § 1348 obč. drž. zak. pravico, da od toženke E zahteva povračilo polovice terjatve pod I. a) prvosodnega reka kot tiste škode, katero dejansko že sedaj trpi. Ker mu je prosto, poslužiti se pravice § 1359 obč. drž. zak. proti soporoku D — če to opusti, je sam odgovoren (§ 1362 obč. drž. zak.) — in ker niti ne trdi, da je to pravico zaman doganjal, sedaj pač ne gre ugotavljati in soditi, bode-li tožnik moral tudi drugo polovico iz svojega trpeti kot odškodjenje. Da bi se bila toženka zavezala tožniku povrniti vso škodo, če A ne izpolni svoje dolžnosti, nikakor ni dognano. Tožnik je sam trdil, da je zahteval odškodninsko poroštvo zgolj za obe posojili, toženka pa je na to odvrnila: »Kaj se

bojite za to, kaj jaz nimam toliko posestva, da jaz plačam teh 550 K«, oziroma: »Nič se ne bojte, jaz imam posestvo, bom že jaz plačala«, odnosno: »Kaj se bojite, da ne bi jaz vrnila, kaj nimam jaz toliko veljave, da bi plačala teh 550 K. Saj vi ne boste oškodeni v tem nič.« Iz teh izjav toženke nikakor še ne sledi, da je toženka izpustila iz dolžnosti po § 1359 obč. drž. zak. soporoka D, ki o njem še govor ni bil, marveč izhaja iz njih, da je toženka prevzela le tisto škodo, ki jo boče zgolj C trpel. Njena zaveza se preko tega ne da raztegniti (§ 1353 obč. drž. zak.). Proti izreku, da se na določbo § 878 obč. drž. z. ne more sklicevati, se prizivnik sploh ne pritožuje. Izrek prvega sodnika pod l. b) sodbe je pravilen po §§ 1353, 1362 obč. drž. zak. V izjavi toženke »saj vi ne boste oškodeni pri tem nič« — to izjavo je potrdila le ena priča — ne tiči nič drugega (oba stavka sta celota, o stroških pa ni nobene besede), kakor to, da je toženka obljubila, da tožnik »pri tem« — pri plačilu 550 K — ne bo nič oškodene. Izjava je jasna in določna. Tožnik se nima sklicevati na § 1295 obč. drž. zak. Ker je bila tožba ob času vložitve popolnoma neutemeljena, pre-zgodnja, bila bi se morala v celoti zavrniti, ako ne bi bil pri zadnji razpravi nastopil pogoj § 406 civ. pr. r. Zavaljotega se morajo toženki prisoditi vsi prvostopenjski stroški, oziroma pustiti se mora dotični izrek prvega sodnika nespremenjen. Glede na končni uspeh priziva se je tožniku prisodil tretji del prizivnih stroškov (§ 43 civ. pr. r.).

Vrhovno sodišče je z odločbo z dne 18. novembra 1913 opr. št. Rv VI 606/13-1 revizijo tožnika (toženka ni revidirala) v glavni stvari zavrnilo, ugodilo pa je reviziji v stroških in je v ostalem v veljavi puščeno sodbo prizivnega sodišča v toliko spremenilo, da ima toženka tožniku plačati tudi tretjino prvostopenjskih stroškov (53 K 65 h) in revizijskih stroškov 15 K.

Razlogi.

Na revizijski razlog pomotne pravne presoje oprta revizija je neopravičena glede glavne stvari. Tudi odškodninsko poročstvo je pogodba, in sicer tista pogodba, pri kateri se drugi poroku za škodo zaveže, ako bi škoda poroka zadela (§§ 1348, 1362 obč. drž. zak.). Kaj obsega povračilna dolžnost, daje mero po splošnih načelih najprej izjava odškodninskega poroka, ki se mora razbirati po propisih o pogodbah (§§ 865, 869, 914, 915 obč. drž. zak.). Te propise je pri-

zivno sodišče pravilno uporabilo. Izjava toženke, ki jo prizivna sodba poudarja, se ob uporabi razbornih propisov pač drugače ne da razbrati kakor tako, da se je toženka vdolžila za škodo, ki bi jo tožnik zatrpel pri izterjavi svoje regresne terjatve napram glavnemu dolžniku A glede zneska 550 K, in da ni prevzela širših zavez, posebno ne zamudnih obresti ter pravnih in izvršilnih stroškov. Raditega nikakor ni zmotna v prizivni odločbi potrjena peremptorična odbitev tožbenega zahtevka glede delnega zneska 110 K 23 h, še manj pa dilatorična zavrnitev glede delnega zneska 281 K 92 h, saj tožnik za to vsoto še ni oškodene. V tem oziru mora ostati pri utemeljenih razlogih napadene sodbe. Prav pa se tožnik pritožuje za stroške, kajti toženka se je upirala zoper celotni zahtevke. Tožba je bila potrebna, da se je naposled dosegel deloviti uspeh. Toženka mora v razmernem delu trpeti stroške, ki jih je tožniku povzročila (§ 43. civ. pr. r.). Za stroške revizijskega rekurza se je tožniku pripoznal znesek, ki bi se moral izdati za uspešen stroškovni rekurz (§§ 41, 43, 50 civ. pr. r.). Izrek o nasprotniških stroških odpade, ker revizijskega odgovora ni bilo.

Dr. F. G.

b) O zastaranju služnosti radi nerabe. Zaščitni predpis § 432 civ. pr. r. nalaga sodniku, stranki dati potrebna navodila za obavo pravnih činov, ne nalaga mu pa dolžnosti, iskati stvarno važnih okolščin in dokazov.

Prvi dve stopnji sta priznali tožniku zmago v konfesični tožbi, ki je bila naperjena, da ima toženec po svojem dvorišču trpeti gospodarsko vožnjo za več tožnikovih parcel. Toženec je bil pripoznal, da je to starinsko breme s posestvom prevzel. Dokazano pa je bilo, da je vožnja trajala tudi še do leta 1886., da se potem ni izvrševala 19 let, da se je v letih 1905 do 1909 zopet redno vozilo, da je tožnik v letih 1909 do 1913 dvakrat vozil, naposled, da radi voženja ni bilo do leta 1913. nikdar nobenega prepira, zlasti pa, da se toženec vožnji prej ni nikoli zoperstavil. Ker tožencu ne hasne določba § 1488 o. d. z. z zastaralno dobo treh let, obstoji služnost še, saj bi prominula po nerabi stoprav po 30 letih (§ 1479 o. d. z.).

Vrhovno sodišče je s sodbo od 3. decembra 1913 opr. št. Rv VI 649/13 zavrnilo revizijo toženca, ki je postopanju očital nepopolnost zato, ker ni bilo puščeno, poglobiti vprašanje, ali se ni res

vzajemno vozilo po medsebojnih dvoriščih, in ker se ni bil pripustil dokaz po pričah in strankah o tem, da so tožnikovi spredniki smeli čez toženčevo dvorišče voziti v prid druge domačije, med tem časom prodane, in pa pod pogojem, če in dokler trpijo sami vožnje toženca po njihovem dvorišču; ta dokaz je bil sicer šele na prizivnem sodišču ponuden, a prepozno po krivdi prvega sodnika, ki je nezadostno toženca pravno poučil. Toda pritožniku ni jasno, da zaščitni predpis § 432 c. pr. r. sodniku veli, da mora prava, nevešči stranki nuditi potrebna navodila za obavo pravnih činov, ne nalaga pa sodniku dolžnosti, iskati morebitnih stvarno odločilnih okolščin in dokazov, katere je mogel poznati le spornik, ne sodnik, in ki jih je oni tudi res poznal, kakor priziv govori. Prizivno sodišče ni imelo vzroka, da bi bilo postopanje prvega sodišča spopolnjevalo radi pomanjkljivega pravdovodstva sodnikovega, marveč je po pravici in slovom predpisa § 482 c. pr. r. v nemar dalo novo trditev priziva. Tudi ni bilo potrebe, obravnavati vzajemno izvrševanje vožnje, ker se je le-tikalo družega gospodujočega zemljišča, ne parcel, ki so v pravdo zapletene; bilo je torej brez pomena. Tudi ni upravičen očitke o nepravilni pravni presoji. Nepobitno je utrieno, da so tožnikovi spredniki iz rodbine A preko toženčevega dvorišča od pamtiveka pa do leta 1886. vozili izpred svoje hiše očito brez zaprek v prid obdelovalnih parcel, ne pa v svrhu gospodarstva druge svoje hiše ali tamošnje stavbne parcele; potem, da to toženec priznava, rekši, da je starinsko breme že po očetu prevzel; naposled, da so nasledniki rodbine A—, B in C— za let 1886—1905 opustili vožnjo, ker so neposredno imeli dostop do njiv izpred svoje hiše, da pa je tožnik kot njihov naslednik za let 1905—1913, in sicer tudi še pred odprodajem hiše, gospodarsko vozarenje do njiv ponovil, tudi leta 1909. najmanj dvakrat, toženec pa da je stvar pustil pri tem. Kot pravnozmotno se ob tem položaju ne sme oznameniti po prvem sodniku izraženo in po prizivnem sodišču potrjeno mnenje (§§ 1460, 524, 1479, 351, 5230 o. d. z.), da so bili A-ovi sporno služnost že leta 1886. priposestovali na korist kultur; da neraba pota v letih 1886—1905 za dobe B-a in C-a pogina pravice ni provzročila; ter da mora toženec provajanje trpeti in služnost priznati tožniku kot nasledniku A-ov in kot lastniku gospodujočih zemljišč. Te primerne utemeljitve sprednjih stopenj ne potrebuje revizija z izvajanji, ki se oddaljujejo od dejanskega stanu. Po § 504 c. pr. r. neupošteven je bil v reviziji naveden prigovor, da pred-

posestniki iz rodbine A spričo služnostne vzajemnosti niso mogli posedovati volje, kot nepogojno pravico terjati uporabo nasprotnikovega dvorišča, ter da sta se predposestnika B in C služnostni pravici odpovedala s tem, da vožne poti nista rabila. Zato je morala revizija propasti.

Dr. F. G.

c) Stroški predloga na predznambo zastavne pravice po zmislu dvornega dekreta z dne 24. oktobra 1806 št. 789 z. j. z. — vpisnina.

V izvršilni zadevi c. kr. erarja zoper B je okrajno sodišče v Radovljici (spis E 1025/13) dovolilo predznambo zastavne pravice na zavezančevo zemljišče v zavarovanje davčne globe v znesku 78.664 K, obresti ter stroškov predloga všteti vpisnino.

Na zavezančev rekurz je deželno kot rekurzno sodišče v Ljubljani izpodbijani sklep toliko izpremenilo, da je predlog glede stroškov z vpisnino vred zavrnilo, sklicevaje se na to, da po besedilu dvornega dekreta z dne 24. oktobra 1806 z. j. z. št. 789 ni moči zahtevati zavarovanja stroškov, nastalih šele pri sodišču, kakor tudi ne zavarovanja vpisnine, ki jo je šele odmeriti in predpisati.

Vrhovno sodišče je s sklepom z dne 18. novembra 1913 opr. št. R VI 362/13 revizijskemu rekurzu zahtevajočega upnika ugodilo glede stroškov predloga, ne pa glede vpisnine iz nastopnih razlogov:

Res govori dvorni dekret z dne 24. oktobra 1806 št. 789 z. j. z. le o zavarovanju terjatev, o katerih pristoji preiskava in odločba samo političnim oblastvom, vendar se s tem ugotavlja le kakovost terjatve, glede katere je sodišču na goli predlog upravnega oblastva ukreniti izvršitev zavarovanja. Vprašanje o stroških zavarovanja v dvornem dekretu ni rešeno. O tem je odločiti le temeljem določb izvršilnega reda, na kar kaže tudi odstavek drugi čl. III. uvod. zak. k izvrš. redu. Tukaj je odrejeno, da veljajo, kolikor se sodno postopa radi zavarovanja ali izterjanja v prvem odstavku označenih zahtevkov in izvršitve izvršbe ali zavarovalnega postopanja določbe izvršilnega reda.

Temeljem določb izvršilnega reda je pa zahtevek na predznambo zastavne pravice za stroške zavarovalnega predloga popolnoma upravičen. Po § 74 izvrš. reda mora namreč zavezanec povr-

nitih zahtevajočemu upniku vse le-temu povzročne, za uresničbo pravice potrebne stroške in po § 375 odstavek drugi izvrš. reda je v sklepu, dovoljujočem predznambo, navesti znesek, ki naj se zavaruje, s pripadki vred. K tem pa spadajo po § 16 zemljek. zak. tudi izvršilni stroški. Toliko je bilo torej ugoditi rekurzu.

Ni pa utemeljeno izpodbijanje sklepa rekurznega sodišča radi vpisnine. Na določbo § 6 C zakona z dne 13. decembra 1862 št. 89 d. z., se revizijski rekurz ne more opirati. Po ti zakoniti določbi je strankam res na voljo dano, plačati pristojbino v kolekih ali prepustiti odmero pristojbinskemu uradu. Vpisnina pa se v kolekih ni plačala. Ta nedostatek se tudi ne da odpraviti z ugovorom, da je erar oproščen plačila pristojbin v kolekih. Za ta slučaj velja namreč § 13 prist. zak., ki določa, da mora pristojbini zavezana stranka, ki izgubi pravdo, plačati dohodarstveni blagajni tudi one pristojbine, ki bi jih morala plačati nasprotna stranka, ako ne bi bila oproščena.

—ž.

d) V pravdi propali konkurzni masi je naložiti pravdne stroške po zmislu §§ 11., 29. in 160. konk. reda. — Očitna huda krivda sodišča po zmislu § 51., odst. 2. c. pr. r.

Upravnik konkurzne mase A. je tožil ženo kridarjevo pri okrajnem sodišču, ker se je bil protivil, da bi bilo izkupilo, doseženo na izvršilni sodni dražbi premičnin prezadolženca, izdano ženi, in ker je bil zavržen na pot redne pravde.

Prva in druga stopnja sta razsodili, da ni upravnik aktivno legitimiran z tožbo. Obe sta obsodili tožnico konkurzno maso A., da mora plačati toženki pravdne stroške v 14. dneh pod izvršbo.

Upravnik se je pritožil v prizivu tudi radi tega izreka o plačilu pravnih stroškov. Prizivna inštanca je potrdila prvo sodbo v celem obsegu, ni pa utemeljila svoje odločbe glede plačila pravnih stroškov »v 14. dneh pod izvršbo« niti z besedico.

Na revizijski rekurz zaradi izreka prizivne sodbe glede plačila pravnih stroškov je vrhovno sodišče izdalo dne 19. avgusta 1913 opr. št. R VIII 135/13 naslednji sklep:

Ugodi se revizijskemu rekurzu, izpodbijana sodba prizivnega sodišča, kolikor prvostopno sodbo potrjuje v izreku o stroških, se

razveljavlja kot nična in prizivnemu sodišču se naloži v tem obsegu nova odločba, pri čemer se bo tudi iznova razsodilo o stroških prizivnega postopka. Plačilo stroškov revizijskega rekurza, določenih na 19 kron, se nalaga okrožnemu sodišču v G.

Razlogi.

Četudi se v revizijskem rekurzu ne uveljavlja ničnost, se je vendar pokazalo iz pravnih spisov, ko so se po § 494 in 513 c. pr. r. pregledali radi izreka o stroških, da se priziv obširno obrača zoper to, da je bilo tožeči konkurzni masi od prvega sodnika naloženo plačilo pravnih stroškov tekom 14 dni pod izvršbo, da odločba prizivnega sodišča glasom svojega izreka potrjuje tudi ta del pravosodne sodbe, da pa v svojih razlogih niti ne omenja izreka prve inštanca o stroških.

Izpodbijana sodba torej nima v svoji odločbi o prizivu glede pravnih stroškov prav nobene utemeljitve, vsled česar je ta sodba po § 477 št. 9 civ. pr. r. nična.

Ne preostaja drugega, nego razveljaviti ta del prizivne odločbe in ukazati drugi stopnji novo odločbo v tem oziru; pri tem bo po določbah §§ 11, 29 in 160 konkurz. reda morala uvaževati, da je izvršba v premoženje kridarja nedopustna in da plačuje upravnik upne mase, katerim se prišteva tudi tožena stranka, kolikor masa zadošča.

Ker se je prizivno sodišče s svojim postopanjem v tem slučaju nahajalo v očitni hudi krivdi, se je uporabil § 51 odst. 2 c. pr. r. in mu je bilo naloženo plačilo stroškov pravnega sredstva, in sicer to tem bolj, ker stranki nista na noben način dali povoda za to ničnost.

Dr. Dermota.

e) Hrvaškega sodišča kazenski nalog, čegar pravnomočnost je uradno potrjena, tvori izvršilni naslov proti tozemskemu zavezancu, ki mora v primeru nepravnomočnosti, da odvrne izvršbo, izposlovati razveljavljenje naloga pri inozemskem sodišču, nikakor pa ne pomaga rekurz proti izvršilni dovolitvi pri tozemskih sodiščih.

Avstrijska finančna prokuratura kot zakonita zastopnica kralj. ogrskega erarja je predlagala proti tozemskemu zavezancu

izvršbo premičnin na podlagi pravnomočnih kazenskih nalogov kralj. kotarskega suda v Jaski z dne 7. maja 1910 opr. št. II 483/10 in II 484/10. Tozemsko okrožno sodišče je izvršbo z rubežem premičnin dovolilo in zaprosilo za opravbo izvršbe krajno pristojno okrajno sodišče.

Zavezanec je vložil rekurz proti tej dovolitvi z zahtevo, naj se izvršilni predlog zavrne in se razveljavijo vsi že opravljeni izvršilni čini, trdeč, da v tej stvari od nobenega hrvaškega sodišča ni nikoli dobil ne vabila, niti kazenske sodbe, in da mora biti na vsak način pomota v osebi zavezanca.

C. k. r. višje deželno sodišče v Gradcu je s sklepom od 21. marca 1913 opr. št. R II 63/13-1 zavrnilo rekurz na stroške pritožnika, izrekši, da je pritožba neopravičena in nesposobna, opravičiti, da bi se vloženi izvršilni predlog zavrnil. Če namreč zadevna kazenska naloga kralj. hrvaškega kotarskega suda v Jaski, ki tvorita naslov po § 1 št. 8 izv. r., res nista bila nikoli dostavljena pritožniku, kakor pač on trdi, če torej ta dva naslova proti njemu še nista postala pravnomočna, potem je pritožnikova briga, da se pri pristojnem hrvaškem kotarskem sudu požene za razveljavljenje kazenskih nalogov po § 39 št. 1 izv. r., ter da potem zahteva, naj se izvršba ustavi, oziroma da žeprej, čim bode dotično postopanje uvedeno, zaprosi za odložitev izvršbe po § 42 št. 1 izv. r. Povsem nedopustno pa bi bilo, zavrniti izvršilni predlog, opiraje se na nepodprte enostranske trditve, ki so v pritožbi navedene, ker je pravnomočnost kazenskih nalogov uradoma potrjena in s tem predlog v zakonu utemeljen.

Dr. F. G.

f) Pri rešitvi vprašanja, ali je po domiku, oziroma po izvršilni prodaji nastale stroške smatrati za izvršilne stroške, določba § 285 izv. r. ne pride v poštev.

Pri naroku, določenem v svrhu razdelitve izkupila za izvršilno prodane premičnine, je prijavil zastavni upnik svojo izvršilno terjatev, za katero še ni bilo dovoljeno prodajno postopanje, in je zaznamoval tudi stroške za prijavo.

Izvršilno sodišče — okrajno sodišče v Ljubljani spis E 3447/10 — je priznalo stroške prijave kot izvršilne stroške z utemeljitvijo, da je ta upnik v zmislu § 285 izv. r. moral prijaviti svojo terjatev, ker se sicer ne bi nanjo oziralo. Stroški prijave so torej potrebni.

Deželno kot rekurzno sodišče v Ljubljani je na rekurz poznejšega upnika izreklo, da označeni stroški prijave niso izvršilni stroški, ker so nastali po domiku, takih stroškov pa ni smatrati za izvršilne stroške. Svoj sklep je utemeljilo bistveno z razlogi plenisimarnega sklepa vrhovnega sodišča z dne 4. februarja 1913, št. 201 knjige judikatov (št. 1464 ur. zb.).

Ta sklep je zastavni upnik izpodbijal z revizijskim rekurzom, v katerem je to-le poudarjal: Z domikom ali izvršilno prodajo ni končano izvršilno postopanje, marveč le oni del izvršilnega postopanja, kojega smoter je odvzetje zastavnega predmeta zavezancu. Izvršba pa se nadaljuje tako dolgo, da zahtevajoči dobi plačilo iz največjega ponudka ali iz izkupila. Sicer pa so bili stroški prijave z ozirom na določbo § 285 izvr. r. potrebni in jih je zato smatrati za izvršilne stroške v zmislu § 74 izvrš. reda.

Vrhovno sodišče revizijskemu rekurzu ni ugodilo in je svoj sklep z dne 16. decembra 1913 opr. št. R VI 423/13 utemeljilo tako-le:

Pravnemu nazoru rekurznega sodišča je pritrđiti iz razlogov izpodbijanega sklepa.

Po § 443 obč. drž. zak. obstoji zastavna pravica v tem, da upnik zadobi pravico, doseči plačilo iz zastavljene stvari. V to svrho je upravičen po § 461 obč. drž. zak. zahtevati sodno prodajo zastavljene stvari, sodišču pa je postopati po predpisih sodnega reda. Iz te določbe izhaja, da s prodajo zastavljene stvari ni le konsumirana zastavna pravica, marveč končana tudi izvršba, ki tvori po sodnem redu postopanje za prodajo. Za rešitev vprašanja, ali je vprašavne stroške smatrati za izvršilne stroške, določba § 285 izvrš. reda torej ne pride več v poštev.

—ž.

B. Kazensko pravo.

a) V postopanju radi pregreška zoper varnost časti sme zasebni obtožitelj, obveščen o sklenjeni uvodni preiskavi, predlagati dopolnitev samo enkrat. — Ko je ta predlog odklonjen, dobi zasebni obtožitelj zadnji in definitivni rok za vložitev obtožnice (§ 112 k. pr. r.).

A je kot zasebni obtožitelj vložil proti B ovadbo radi pregreška zoper varnost časti s predlogom, naj se vpelja uvodna pre-

iskava. Že v ovadbi je naglašal, da bode najbrže treba izvesti razne dokaze, med temi tudi en poseben dokaz.

Preiskovalni sodnik je sklenil preiskavo, ne da bi izvršil od zasebnega obtožitelja v ovadbi omenjeni dokaz in je obtožitelja pozval po § 112² kaz. pr. r., da v 14. dneh ali vloži obtožnico, ali pa predlaga dopolnitev uvodne preiskave.

Zasebni obtožitelj je v odprtem 14dnevem roku predlagal popolnitev preiskave z izvršitvijo dokaza, katerega je že v ovadbi omenjal.

Vsled pomislekov preiskovalnega sodnika je svetovalna zbornica sodnega dvora odklonila dopolnilni predlog zasebnega obtožitelja.

Ta sklep je bil dostavljen zasebnemu obtožitelju na roke njegovega zastopnika (§ 112³ kaz. pr. r.).

Predno je od dostavitve tega sklepa preteklo 14 dni, je zasebni obtožitelj mesto obtožnice vložil ponovni dopolnilni predlog. Preiskovalni sodnik je izrazil v zmislu § 97 k. pr. r. svoje pomisleke, češ da je preiskavo ustaviti, ker zasebnemu obtožitelju v preiskavi ne gre isto mesto, kakor javnemu obtožitelju.

Svetovalna zbornica se je pridružila tem pomislekom preiskovalnega sodnika (§§ 97 in 112³ k. pr. r.), ter odklonivši dopolnilni predlog uvodno preiskavo po § 112², 114 k. pr. r. ustavila. Kot bistvo razlogov ustavitve je navedla, da 14dnevnega roka § 112 k. pr. r. ki ga dobi zasebni obtožitelj, ni mogoče podaljšati s tem, da se po odklonitvi prve dopolnitve predlaga še druga. Novi rok § 112³ k. pr. r. se podeli le za vložitev obtožnice in so v tem štadiju daljne popolnitve nedopustne. Vsled opuščenja vložitve obtožnice tekom zakonitega roka, je smatrati, da je zasebni obtožitelj od daljnega kazenskega preganjanja odstopil.

Sodni dvor druge stopnje je pritožbo zasebnega obtožitelja zavrnil deloma kot nedopustno, deloma pa kot neutemeljeno.

Razlogi.

Izpodbijani sklep obsega a) odločbo svetovalne zbornice, da je vložitev dopolnilnega predloga med tem ko teče novi rok § 112 k. pr. r., nedopustna; b) ustavitve uvodne preiskave po § 109 k. pr. r.

Kolikor se obrača pritožba proti prvemu delu sklepa, bilo jo je zavreči kot nedopustno, ker proti takim odločbam svetovalne

zbornice po § 114 k. pr. r. ni pravnega pomočka. Kolikor pa se je izrekla ustavitev uvodne preiskave po § 109 k. pr. r., je pritožba neutemeljena, zasebni obtožitelj v roku, ki mu je stal po § 112³ k. pr. r. na razpolago, — ni vložil obtožnice; po § 112² k. pr. r. je opustitve pravočasne vložitve obtožnice istovetna z odstopom od obtožbe in se je potemtakem ustavitev preiskave po §§ 46³ in 109 k. pr. r. opravičeno izrekla.

Dr. P. S.

Izpred upravnega sodišča.

Zagotovilo stroškov za zgradbo železniških postajališč je zadeva, ki spada v lastno področje občine. Dotični stroški se smejo pokriti s posebno občinsko doklado od v prvi vrsti interesiranih vasi. (Razsodba upravnega sodišča z dne 9. decembra 1913 št. 9734 ex 1913.)

Gospodarski odbor k občini R. spadajočih vasi L. in M. je sklenil, da naj se na stroške teh dveh vasi zgradi postajališče v L. in je pri občinskem odboru v R. prosil dovoljenja, da se smejo v svrhu pokritja teh stroškov pobirati prispevki od posestnikov v teh dveh vaseh.

Občinski odbor v R. je na to prošnjo gospodarskega odbora »zaradi pobiranja prispevkov za gradbo postajališča na stroške davkoplačevalcev teh dveh vasi« odobril sklep navedenega gospodarskega odbora in izdal razglas, da se odobri sklep gospodarskega odbora za L. in M., po katerem se na stroške vseh posestnikov iz teh dveh vasi napravi železniško postajališče v L. Proti temu naperjene prizive nekaterih davkoplačevalcev iz obeh vasi, v katerih se je tudi uveljavljalo, da so se posamezni interesentje prostovoljno zavezali, napraviti postajališče na lastne stroške, je deželni odbor kranjski zavrnil, ker je bil občinski odbor na predlog gospodarskega odbora za vasi L. in M. na podlagi § 28 občinskega reda postavno poklican sklepati glede naprave postajališča v L., ker je to zadeva, ki se brezdvomno tiče v prvi vrsti občinskega prida. Ker bo to postajališče v korist vsem davkoplačevalcem v L. in M., je pravično, da prispevajo sorazmerno k zadevnim stroškom vsi davkoplačevalci iz obeh teh vasi in da se po zmislu § 82 občinskega reda pokrije eventualno ta izdatek potom posebne doklade v obeh vaseh, katerima bo ta naprava v prvi vrsti koristila.

To se izpodbija v pritožbi kot postavno neutemeljeno.

Upravni sodni dvor se je glede te pritožbe dal voditi po naslednjih izvajanjih:

Iz protispisa deželnega odbora izhaja, da je sklenila uprava dolenske železnice, potem ko se je dogovorila z interesenti glede pokritja stroškov, napraviti v L. pri R. železniško postajališče. Potemtakem moreta imeti gorenja sklepa gospodarskega odbora teh dveh vasi in občinskega odbora politične občine R. samo ta pomen, da je ž njima izražena volja, nositi stroške za postajališče, katero bi železnica sama zgradila. Po § 86. obč. reda za Kranjsko tvorijo vasi ali podobčine glede njim pripadajočega premoženja in imetja zase obstoječe korporacije in imajo oskrbovati upravo njihovega premoženja po določbah II. pristavka k občinskemu redu, zdaj po zakonu z dne 1. avgusta 1912, dež. zak. št. 49 izvoljeni gospodarski odbori. Po točki 5. teh določil in § 31. občinskega reda pristoja temu odboru glede vaškega gospodarstva razpolaganje z osnovnim premoženjem in osnovnim imetjem vasi, določitev o načinu njega vporabe, proračun dohodkov in stroškov in skrb za pokritje primanjkljaja, rešitev letnega računa in sploh sklepanje v vseh zadevah, ki se tičejo uprave imetja.

Ker po gorenjem dejanskem stanju stroškov za napravo postajališča ni pokriti iz vaškega premoženja, ampak jih morajo nositi davkoplačevalci obeh vasij L. in M., v tem pogledu vsekakor ni poklican sklepati gospodarski odbor teh dveh vasi. Nasprotno pa po zmislu § 28. obč. reda ni bilo zadržka, da je sklenil občinski odbor v R. na predlog davkoplačevalcev obeh vasij, ki tvorijo gospodarski odbor, da prevzame stroške za napravo postajališča in jih porazdeli po zmislu § 82. obč. reda kot poseben izdatek teh vasi. Ako se je izpodbijana odločba opirala na dejanski stan, da je gorenji sklep gospodarskega odbora samo predlog posameznih davkoplačevalcev iz L. in M. in da pride šele temu predlogu, ugodivši sklep občinskega odbora v R. z dne 22. oktobra 1912 v poštev kot sklep, da se prevzamejo stroški na občino, sodni dvor ni mogel najti, da bi bil ta dejanski stan v nasprotju s spisi ali da bi v bistvenih točkah bil potreben dopolnitve, odnosno da se je dejanski stan presodil pravno-pomotno.

Če pritožba izpodbijano odločbo napada zaradi tega, ker niso podani formalni predpogoji §§ 74. do 82. obč. reda za uvedbo občin-

skih doklad, je na to odvrniti, da se po vsebini izpodbijane odločbe sploh niso naložile občinske doklade.

Pač pa se kvalificira z izpodbijano odločbo potrjeni sklep občinskega odbora v R. samo kot načelni sklep občine, prispevati k stroškom za napravo postajališča v L. in ta znesek sorazmerno porazdeliti na davkoplačevalce vasi L. in M. Tak sklep sam po sebi ni protizakonit in se posebno njega protizakonitost ne more izvajati iz dejstva, da so se baje kaki interesentje prostovoljno izrekli pripravljene, da pokrijejo večkrat omenjene stroške. Če je ta sklep primeren, če je v korist obema vasema in njunim prebivalcem, to je bilo odtegnjeno presoji upravnega sodnega dvora, ker imajo to vprašanje presojati upravna oblastva po svojem lastnem, po lokalnih razmerah naravnem izprevidu. Gorenji sklep občine R. potrebuje vsekako za praktično izvršitev še dopolnitve, da se s številkami ustanovi znesek stroškov, katerega bodo imeli prispevati davkoplačevalci obeh vasi, kakor tudi sklepanja, na katere davke in s kolikimi odstotki da se ta prispevek naloži, eventualno na kakšen drug način se sorazmerno porazdeli na davkoplačevalce. Te izvršilne sklepe bodo svojčas lahko izpodbijali davkoplačevalci, ako z njimi ne bodo zadovoljni.

Pritožba je potemtakem neutemeljena, vsled česar se je morala zavrniti.

R—r.

Književna poročila.

Das Kraftfahrzeuggesetz (Automobilhaftpflichtgesetz). Gesetz vom 9. August 1908, R. G. Bl. Nr. 162, über die Haftung für Schäden aus dem Betriebe von Kraftfahrzeugen mit Erläuterungen und einer Übersicht über die Rechtssprechung des k. k. obersten Gerichtshofes von Univ. Prof. Dr. Robert Bartsch, k. k. Ministerialsekretär im Justizministerium. Wien, Manz 1913.

Zakon z dne 9. avgusta 1908 o odgovornosti za škode iz obratovanja motornih vozil (avtomobilni zakon) je že pet let v veljavi. V tej dobi je imela judikatura vsled vedno večje razširjenosti tega občila dovolj prilike za uporabo in interpretacijo zakona, ki je uveljavil deloma nova načela v našem odškodninskem pravu. Ker sodijo po ministrskem ukazu o avtomobilnih pravnih stališjih, pri okrajnih sodiščih pa vnaprej posebej za to določeni posamni sodniki in silijo zavarovalnice svoje zavarovance v vseh slučajih avtomobilnih nezgod in jamstev, da se odškodninski zahtevki ugotovijo z revidirano

sodbo, se je judikatura glede tega zakona ustalila, kakor pri malo katerem drugem zakonu. Na drugi strani pa stavlja šele razvijajoči se avtomobilni promet judikature pred probleme, ki jih zakonodajalec ni mogel slutiti in jih mora še bolj nego v drugih vprašanjih, reševati judikatura. Vse te okolnosti kažejo potrebo, že dokaj obsežno judikature sistematično porabiti in obdelati. Skratka, za prakso je na judikaturi sloneč komentar avtomobilnega zakona že prava potreba.

Pričujoča Bartscheva izdaja v Manzovi založbi to nalogo vzorno rešuje. Dočim je bila prva Manzova izdaja opremljena le s parlamentarnimi materialijami, sloni ta, druga izdaja, na povsem drugih načelih. Sledi Grünbergovi izdaji zakona o trgovskih uslužbencih, ki je izšla v isti založbi. Po kratki zgodovini postanka zakona („Entstehungsgeschichte“, str. 1, 2) je natisnjeno zakonovo besedilo (I. Gesetzestext, str. 3—8). Potem so v poglavju „II. Das Gesetz mit Erläuterungen und Entscheidungen“ str. 9—67 natisnjeni zopet posamezni paragrafi. Poedini pojmi v vsakem paragrafu, ki so pojasniti, označeni so s številkami. Tem številkam primerno je dodano vsakemu paragrafu za dosedanjo prakso izčrpno pojasnilo, sloneče v veliki meri na judikaturi vrhovnega sodišča. Uporabljajo se pa tudi motivna poročila ter dosedanja avstrijska in nemška literatura. V poglavju III. slede izvršilni predpisi; v poglavju IV. je podan izvleček nemškega avtomobilnega zakona z dne 3. maja 1909; v poglavju V. pa kratek pregled dosedanje literature. Knjižico izpopolnjuje vestno kazalo.

Vsem zahtevam moderne znanosti in zahtevam prakse odgovarjajoča izdaja bo gotovo pripomogla k pravilnemu umevanju in lažji uporabi zakona.

P—c.

Das öffentliche Urkundenwesen der europäischen Staaten. Herausgegeben und verlegt vom Ständigen Ausschusse des Internationalen Notar-Kongresses. Halle a. S. Str. 433; 80.

L. 1907 se je sestal na Dunaju kongres nemških in avstrijskih notarjev ter se posvetoval, kako bi bilo spričo naraščajočega mednarodnega prometa notariat v vseh državah urediti po enakih načelih ter zagotoviti notarski listini mednarodno veljavo. Kongres je izbral tudi „stalni odsek mednarodnega notarskega kongresa“. Ta odsek je l. 1910 v Hebu na Češkem sklenil, da treba pred vsem splošno orientujočega dela o ustroju notariata v posameznih kulturnih državah. Sad tega sklepa je pričujoče delo, ki je pravkar (1913) izšlo. Opisan je ustroj notariata v sledečih državah: v Nemčiji, Avstriji, Ogrski, Bosni in Hercegovini, Italiji, Švici, Franciji, Belgiji, Luksenburgu, Holandiji, Veliki Britaniji, na Danskem, v Norvegiji, Švediji, Rnsiji, Rumuniji, Bolgariji, Srbiji, Črni gori, Turčiji, Grčiji, Španiji in na Portugalskem. Dodan je še kratek pregled (Überschau) (str. 429—433) vsega materiala. Načeloma je referent za vsako državo domačin, le za Srbijo in Črno goro ter Špansko in Portugalsko to načelo ni bilo izvedljivo. Vsak sestavek je razdeljen v poglavja: I. Öffentliche und Privaturkunde, II. Urkund-Ämter, III. Urkund-Zwang, IV. Urkund-Form, V. Urkunde u. Ausland. VI. Grundbuch. VII. Register, VIII. Nachlass-Verfahren, IX. Gebühren, X. Urkunden, Verkehrs- u Erbschafts-steuern. Uvodni sestavek Adolfa Weisslerja, urednika dela, o notariatu v Nemčiji je bil glede opredelbe, obsežnosti itd. očitno vzorec ostalim sotrudnikom,

ki se deloma izrecno na ta sestavek naslanjajo. (Glej n, pr. str. 27.) Za Avstrijo poroča notar dr. Maks Reich v Knittefeldu, sedaj v Judenburgu, znan juridičen pisatelj (str. 27—54); za Ogersko notar v Pešti Siegfried Holitscher, za Bosno in Hercegovino pa vladni tajnik v skupnem finančnem ministrstvu dr. Otokar Ledenik, ki je hkrati tudi poročevalec za Srbijo in Črnogoro. Kar se tiče referata o avstrijskem notariatu, njegovi vsebini o meritornem pogledu ni ugovarjati. Žal le, da poročevalec ne navaja povsodi zakonskih določil, odnosno ne citira posameznih paragrafov, kar bi bilo za inozemce gotovo precejšnje važnosti. V tem oziru je n. pr. švicarski ali rumunski referat mnogo natančnejši. Poročilo o vstroju notariata na Hrvaškem sploh manjka. Očividno je urednik prezrl, da je Hrvaška v pravosodju avtonomna. Sploh posebne skrbnosti urednikove ni opaziti. Na naslovnem listu manjka letnica, kdaj je delo izšlo, niti predgovor ni datiran. Posameze države so uvrščene brez reda in sistema, niti po abecednem redu, niti po kakem drugem kriteriju; kakor so menda sestavki došli uredniku, v tistem redu so pa tiskani. Ne glede na te uredniške hibe, se mora priznati, da so sodrudniki srečno izbrani in so vsi znanstveno in praktično rešili svojo nalogo. Navzlic omejenemu obsegu je delo vrlo informativno, ki bo dobro služilo spoznavanju notariatskega ustroja ter glavnemu namenu dela, izenačenju ter s tem internacionaliziranju notarijata. Služilo pa ne bo samo zakonodajalcu in primerjajočemu pravnemu teoretiku, marveč tudi marsikateremu praktiku v pojasnilo.

P—c,

Das österreichische allgemeine Grundbuchgesetz in seiner praktischen Anwendung. Von Hofrat Dr. Bartsch. Herausgegeben von Dr. Heinrich Bartsch, k. k. Bezirksrichter. Fünfte Auflage. Wien, Manz 1914. Str. XXII. + 1047.

Odkar je izšla 1904 četrta izdaja Bartschevega sistema zemljiškknjižnega zakona, s katerim se more glede vpliva na prakso in splošne razširjenosti po celi državi meriti komaj še kako drugo pravno delo avstrijsko, je stopilo v veljavnost mnogo novih zakonov, kojih določbe se nanašajo več ali manj tudi na zemljiško knjigo. Kažemo le na zakon o stavbni pravici, na takozvano nafta-novelo ter na razne deželne agrarne zakone zadnjih let. Še večje je število novih naredb in tudi judikatura ni počivala. Novo izdajo smo zato že težko pričakovali. Oskrbel jo je sin prerano umrlega znamenitega avtorja. Stari priljubljeni „Bartsch“ ostal pa je tudi v novi izdaji. Čeprav je naraslo delo od 960 strani četrte na 1047 pričujoče izdaje, je izdajatelj vendar spravil staro izdajo le v sklad z novimi zakoni, judikaturu in literaturo. Kolikor pa so novi zakoni zahtevali cela nova poglavja, nove vzglede zemljeknjižnih sklepov, vdela jih je izdajatelj v staro stavbo z največjo pijeteto v duhu in slogu prvotnega avtorja. Literaturo je vestno porabil, judikatura je navedena skoro izčrpno, ker je izdajatelju, prideljenemu vrhovnemu sodišču, v celoti dostopna. register je izdatno razširjen in izpopolnjen. V meritornem oziru delo ne kaže bistvenih pogrškov

Nova izdaja bo stari izborni sloves Bartschevega dela še razširila. Kakor njene prednice bo tudi ta neobhodno potreben pripomoček in zanesljiv sveto-valec vsakemu pravniku, ki ima posla z zemljiškknjižnim pravom.

P—c.

Razne vesti.

V Ljubljani, dne 15. marca 1914.

— (Kronika društva „Pravnik“). Na željo več odličnih članov se sklene, da se slavnostna skupščina ob društveni petindvajsetletnici ne priredi začetkom maja, marveč začetkom junija t. l., to pa zlasti vsled tega, ker slavnostne številke „Slov. Pravnika“ ne bi bilo mogoče v tem času pripraviti tako, kakor to zahteva ugled društva; s tem je tudi podaljšan termin za vpošiljatev prispevkov za slavnostno številko do 1. maja t. l. — Do vseh slovenskih ljubljanskih pravnikov, ki večinoma niso društveni člani, namreč le naročniki društvenega glasila, se obrne slavnostni odsek z ozirom na potrebno udeležbo ob slavnostni skupščini s posebno okrožnico in vabilom na pristop. — Radi ureditve dr. Volčičeve knjižnice je odbor odposlal v Rudolfovo gosp. odv. kand. dr. Riko Fuchsa, ki je po sodelovanju in nasvetih društvenega poverjenika sod. svet. Toporiša in sod. svet. dr. Krauta sporočil odboru načrt, po katerem bi bila zadeva z dr. Volčičevo knjižnico končno urediti. — Pripravljalna odbora za ustanovitev podružnic sta se konstituirala v Gorici in Rudolfovem; isto se zgodil v Mariboru, kakor hitro so rešene formalnosti radi prijav za ustanovitev podružnic pri pristojnih oblastvih.

— (Osebnosti.) Imenovani so: magistratni svetnik dr. Miljutin Zarnik za magistratnega ravnatelja pri mestnem magistratu v Ljubljani; sodnik dr. Anton Novak za okrajnega sodnika in sodnega predstojnika v Korminu; pravna praktikanta Jožef Ščuka in dr. Dionis Maraž za avskultanta v okrožju višjega deželnega sodišča v Trstu; absolvirani pravnik Mirko Dežela za pravnega praktikanta v okrožju višjega deželnega sodišča v Gradcu. Odvetnik dr. Ignacij Malnerič je otvoril pisarno v Novem mestu. Preseli se odvetnik dr. Pavel Valjavec z Dunaja v Postojno.

— (Trgovska in obrtniška zbornica v Ljubljani) je obvestila naše društvo o naslednjem dopisu trgovske in obrtniške zbornice v Zagrebu:

„Iz trgovskih in pravnih krogov na Avstrijskem in Ogrskem se čujejo često pritožbe, da morejo vnanji upniki svoje terjatve pri dolžnikih na Hrvaškem le težko uveljaviti. To v nekem oziru na dejstvih temelječe zlo pa ne izhaja samo iz vsekako zastarelega hrvaškega pravnega postopanja, čigar skorajšnje moderniziranje se tudi ta zbornica vneto prizadeva doseči, temveč mnogo bolj iz tega, ker vnanji interesi ne poznajo pravnih razmer na Hrvaškem. Prikladen pripomoček za orientiranje o pravni pomoči v kraljevini Hrvaški in Slavoniji, avtonomni v justičnih zadevah, nudi nedavno na Dunaju izšlo delo odvetnika dr. Lavoslava Schicka v Zagrebu: „Die Eintreibung von Aussenständen in Kroatien. Ein Beitrag zur internationalen Rechtshilfe“. To delo more po sodbi strokovnega časopisja, kakor tudi po tukajšnjem mnenju mnogo koristiti tujim trgovcem in industrialcem in njih odvetnikom.“

To knjigo, ki je izšla v založbi Moritz Perles na Dunaju in velja 2 K, smo že ocenili v št. 12 Sl. P. za leto 1913. Opozarjamo tu prilično na zadevni spis v Gerichtshalle 1914 št. 2 in objubljeno podrobno oceno v istem listu.

— (V „Vedi“), tem izbornu urejevanem goriškem „dvomesečniku za znanost in kulturo“, ki je v prvih svojih treh letnikih objavil že marsikak lep sestavek iz državno-pravne in narodno-gospodarske vede, je pričel zagrebški slovenski docent g. dr. Bogumil Vošnjak priobčevati svoje velezanimive „Študije k problemu jugoslovanske narodne misli“, v katerih hoče predvsem „iztakniti mejo med oblastjo države in naroda“ ter „naglašati samo z obzirom na Slovence in druge Jugoslovane, kako napačna so ona naziranja, ki trdijo, da brez politične združitve ni skupnega kulturnega življenja“. V prvi študiji (št. 6 iz l. 1913) obravnava pisatelj „Občne probleme naroda“ in sicer I. „O državi in narodu“ ter II. „Teorija naroda“. V tem zadnjem oddelku se bavi pisatelj pretežno z Gumpłowiczevo in Ratzenhoferjevo narodnostno teorijo. O tem predmetu, zlasti z ozirom na Slovence, iz znanstvenega stališča še ni nihče pri nas pisal. Marljivi gospod pisatelj naj bi te mnogo, mnogo obetajoče študije v IV. letniku gotovo nadaljeval. — Ista „Vedina“ številka (6) donša tudi hrvaško pisani članek zagrebškega vseučilišnega profesorja dr. Ernesta Milerja! „Glavne škole u kriminalnoj znanosti.“ (I. Kratak razvitak kriminalnog prava. — II. Razne kriminalne škole. — III. Pogled u budućnost.) O tem predmetu je objavil naš list že l. 1901 študijo: „Nove kriminalistične škole“. —o—

— (Kolkovanje predlogov na položitev razodetne prisega). Upravno sodišče je spoznalo z odločbo z dne 1. decembra 1913 št. 11.464 — sklicujoč se na pravni nazor treh drugih že preje izdanih enakih odločb, da predloga na položitev razodetne prisega ni kolekovati z ediktalno pristojbino 2 K, marveč le z navadno pristojbino 1 K. Redovna rešitev takega predloga ne zahteva, da se na vsak način izda edikt; glasom § 71. izv. reda razločevati je edikte kot slovesno obliko razglašanja od drugih javnih razglasil. Slučaj edikta v tem zmislu je podan v §§ 145. odst. 3, 169 in 272, 205 in 242 odst. 2 izv. reda, med tem ko je prištevati med druga javna razglasila slučaje §§ 25. odst. 3, 48, 95, 183 odst. 3, 199 odst. 1 in 209 izv. reda.

— („Almanah čeških pravnikov“.) V proslavo osemdesetletnice ekselence ministra dr. Ant. viteza Rande in v spomin petdesetletnice „Právnícké Jednoty“ izide v kratkem drugi del navedenega almanaha, ki bo obsegal životopise, zlasti pravnikov pisateljev starejše dobe, ob enem pa tudi prinesel potrebna dopolnila prvega dela.

„Slovenski pravnik“ izhaja 15. dne vsakega meseca in ga dobivajo člani društva „Pravnika“ brezplačno; nečlanom pa velja za vse leto 10 K, za pol leta 5 K.

B. Kazensko pravo.

a) V postopanju radi pregreška zoper varnost časti sme zasebni obtožitelj, obveščen o sklenjeni uvodni preiskavi, predlagati dopolnitev samo enkrat. — Ko je ta predlog odklonjen, dobi zasebni obtožitelj zadnji in definitivni rok za vložitev obtožnice (§ 112 k. p. r.)	88
4. Izpred upravnega sodišča. Zagotovilo stroškov za zgradbo železniških postajališč je zadeva, ki spada v lastno področje občine. Dotični stroški se smejo pokriti s posebno občinsko doklado od v prvi vrsti interesiranih vasi. (Razsodba upravnega sodišča z dne 9. dec. 1913 št. 9734 ex 1913.)	90
5. Književna poročila	92
6. Razne vesti	95

Dr. Ed. Volčič v Novem mestu (Kranjsko)

je za društvo „Pravnik“ v Ljubljani uredil ter se dobivajo pri knjigotržcih naslednje pravne knjige:

a) knjige slovenske:

Civilnopravdni zakoni (IV. zvezek „Pravnikove zbirke“) z obširnim slovenskim in hrvaškim stvarnim kazalom, z odvetniškima tarifoma l. 1897. in 1909 ter z dopolnilom za l. 1906—1910 krog 1000 strani, vez. à K 8.—.

Dopolnilo Civilnopravnim zakonom za leta 1906 do 1910 K 120.

Odvetniški tarifi od 11. dec. 1897 in 3. junija 1909, določila o rabi slovenskega in hrvaš. jezika pred sodišči, sodne pristojbine, broš. à K 180.

Nova odvetniška tarifa od 3. junija 1909 s alfab. stvarnim kazalom K —80.

Nova odvetniška tarifa v obliki stenskega plakata K —80.

Zakoni o javnih knjigah, (V. zv. Pravnikove zbirke), I. in II. del, vez. à K 6.—.

Zakoni o javnih knjigah, I. del, vez. à K 320.

Zakoni o javnih knjigah, II. del, vez. à K 320.

Tabela o zemljiškoknjžni kolovnini K —60.

Zakon o dovoljevanju poti za silo, s pojasnili à K —40.

Pristojbinske olajšave ob konverziji hipotečnih terjatev, à K —80.

Predpisi o razdelbi in ureditvi ter o zložbi zemljišč, à K 2.—.

Predpisi o obrambi poljščine, à K —80.

Kazenska določila iz teh predpisov, à K —20.

Zakoni o nespornem sodstvu (VI. zvezek Pravnikove zbirke), 44 tisk. pol, vez. à 7 K. —

Posebej se iz te knjige dobivajo broširani: Sodni depoziti, K 160; Predpisi o notarskih pristojbinah in zapovedanih not. spisih, K —80; Pristojbine o zapuščinah, K —80; Županstvom izročena opravila sodišč, K —40.

b) knjige hrvatske:

Zakoni o javnim knjigama I. dio (A), vez. à K 360.

Zakoni o javnim knjigama I. dio sa II. dijelom (slovenski), ukupno vezano à K 6.—.

Zakon o dozvoljevanju prijekih puteva, sa tumačem, à K —40.

Tabela o zemljišničkoj biljegovini, à K —80.

Društvo „Pravnik“ v Ljubljani izdaja mesečnik „Slovenski Pravnik“, v katerem so slovenski in hrvaški članki pravne vsebine; list stane 10 K na leto.

Isto društvo je izdalo še naslednje pravne knjige:

Kazenski zakon (I. zv. Prav. zb.), uredil dr. J. Kavčič, vez. K 560.

Kazenskopravdni red (II. zv. Prav. zb.) dr. J. Kavčič, vez. K 6.—.

Izvršilni red (ovršni postupnik) (III. zvez. Prav. zb.), uredil Iv. Kavčnik, K 7.—.

Državni osnovni zakoni in drugi ustavni in upravni zakoni, uredil Štefan Lapajne, vez. 6 K (VII. zv. Pravnikove zbirke).

Ako ni dogovorjeno drugače, se pošiljajo knjige s pošto proti poštnemu povzetju, tako da se k navedenim cenam priračunijo le resnični in poštni izdatki; pri naročilih do 2 K je najceneje, ako se pošlje naprej kupnina in 10 h poštnine v gotovini ali v poštnih znakah.